

**Michael W. Banach érsek,
magyarországi apostoli nuncius homíliája
a Tihanyi Bencés Apátságban**
Tihany, 2025. július 11., péntek
Szent Benedek, Európa társvédőszentjének ünnepe

1. *Bevezetés.* Apostoli nunciusként, a Szentatya magyarországi személyes képviselőjeként XIV. Leó pápa nevében köszöntelek benneteket, biztosítva benneteket közelségéről és imáiról. Leó pápa örömmel küldi mindnyájatoknak atyai áldását. Nagyon köszönöm a kiváltságot és az örömet, hogy veletek lehetek ezen az estén. Hálás vagyok Mihályi Norbert Jeromos atyának a meghívásért. Régóta várom ezt a látogatást. Boldog Szent Benedek ünnepet kívánok a szerzeteseknek és ezen történelmi és szent hely barátainak!

Köszöntöm Excellenciás és Főtisztelendő Udvardy György veszprémi érsek urat. Hogy mulaszthatnám el, hogy külön köszöntsem azokat, akik zarándokként érkeztek Tihanyba. Gratulálok, hogy elérték céljukat, lelki otthonukat.

Köszönöm, Ókegyelmessége Sofronie Drincec Nagyvárad ortodox püspök úr, részvételét a ma esti liturgián. Engedjék meg, hogy üdvözljem a bencés szerzeteseket és papokat és ortodox papokat közöttünk.

2. *Az Ige hallgatása.* Fiatal nunciaturai titkárként lehetőségem volt meglátogatni *San Miguel* falut, a *Chiquitania* régióban Bolíviában, az első megbízatásom során a Szentszék diplomáciai szolgálatában, és egy famegmunkáló iskolát, amelyet néhány osztrák bencés nővér vezetett. Ott vettem egy kis cédrusból készült Szent Benedek-szobrot. Ez a szobor, amely elkísért minden nunciaturára, ahol szolgáltam, Szent Benedeket szerzetesi ruhában ábrázolja. Arca hasonlít a bolíviai *Chiquitania* lakosaira. Bal kezével olajágot tart, míg jobb keze felemelkedik, és majdnem teljesen körülveszi a fülét, amely nagyon nagy méretű, és kilóg a csuklyájából. “*Obsculta, o fili, praecepta magistri...*”, vagyis „*Hallgasd meg, ó fiam, a mester parancsait, és hajlítsd hozzá szíved figyelmesen*” (Szent Benedek regulája, Prológus).¹

¹ Szent Benedek regulájának angol fordítása, amelyet használunk, elérhető a Solesmes-i apátság honlapján, W.K. Lowther Clarke előszavával (London: S.P.C.K., 1931): https://www.solesmes.com/sites/default/files/upload/pdf/rule_of_st_benedict.pdf (.)

Ebben láthatjuk Szent Benedek egy nagyszerű intuícióját. A meghallgatás központi szerepét - bibliai, lelkipásztori, lelki értelemben is - amelynek jellemeznie kell Krisztus minden tanítványa, minden szerzetes és szerzetesnő és az egész Egyház magatartását. Leó pápa az Egyház anyai dimenziójáról és meghatározó tulajdonságairól, a gyengédségről, az önfeláldozásról és a meghallgatás képességéről elmélkedve ezt mondta: „Az Apostolok cselekedetei (vö. ApCsel 15,1–2.22–29) arról számol be, hogy az első közösség miként nézett szembe azzal a kihívással, hogy az evangélium hirdetése során a pogány világ felé is nyisson. Ez nem volt könnyű folyamat: nagy türelmet és kölcsönös meghallgatást igényelt... Jeruzsálemben találták őket Pétert és az apostolokat, hogy meghallgassák őket. Így kezdődött el az a párbeszéd, amely végül a helyes döntéshez vezetett... Azt hangsúlyozzák tehát, hogy az egész ügyben a legfontosabb meghallgatás, mely minden mást lehetővé tett, Isten szavának a meghallgatása volt... A meghallgatás kihívásokkal teli folyamata különböző szinteken valósul meg: a környező világ felé, hogy befogadjuk annak kihívásait, és a közösségeken belül, hogy megértsük a szükségleteket s az evangelizáció és a szeretet bölcs és prófétai kezdeményezéseit mozdítsuk elő.”²

Ez tehát Szent Benedek első felhívása: legyünk az Ige hallgatói, legyünk egymás hallgatói.

3. A kötél misztériuma. Tudjuk, hogy élete egy pontján az ifjú Benedek visszavonult a Rómán kívüli Subiaco remeteségébe. Nagy Szent Gergely dialógusainak második könyvében ezt olvassuk: „Isten embere, Benedek, amikor erre a fent említett helyre érkezett, ott élt egy szűk barlangban, ahol három évig maradt, Romanus kivételével mindenki számára ismeretlenül. És mivel Romanus cellájától addig a barlangig nem volt út, mert egy magas szikla állt fölötte, Romanus annak tetejéről egy hosszú kötélen leeresztette a kenyeret, amelyre egy kis harangot is kötött, melynek kongásából Isten embere tudta, mikor jön a kenyér, és így készen álljon arra, hogy fogadja.” (Dialógusok, II,1, 4-5)³

Gondoljunk csak ezeknek a látszólag jelentéktelen pillanatoknak a nagyszerűségére és mélységére: Benedek a kezében tartja a kötelet. Ha elismerjük azt a nagy és vitathatatlan hozzájárulást, amelyet a bencés kolostorok adtak a nyugati civilizációhoz - a filozófia és a teológia iskoláihoz, a kéziratok megőrzéséhez és

²XIV. Leó pápa homíliája, Székfoglaló Pápai Szentmise, Lateráni Bazilika, Húsvét 6. vasárnapja, 2025. május 25.: <https://www.magyarokurir.hu/xiv-leo/xiv-leo-papa-laterani-bazilikaban-felajanlom-azt-keveset-amim-van-es-ami-vagyok> (.)

³ https://www.archive.osb.org/gen/greg/dia-03.html#P29_2582 (.)

továbbadásához, a művészi és liturgikus szépséghez, a mezőgazdasághoz és a gazdasághoz - akkor azt mondhatjuk, hogy Subiaco hegyeiben ez az egész jövő civilizációja egy kötélén múlt, amelyet Benedek a kezében tartott.

Isten országának szeretetért mondjuk ki az igenünket. Egyedül nem lehet megmenteni magunkat. Minden nap ki kell nyújtanunk a kezünket a kötél felé, amelyet Isten az Ő kegyelmében mindig küld, és engedjük, hogy áthaladjon a kezünkön, ahogyan Szent Benedek kezén is áthaladt. Nincs más út.

Ha a kötéllel leeresztett kenyérben az Eucharisztia képét látjuk, akkor jobban megérthetjük, hogy az Eucharisztia ünneplése pontosan hálaadás Istennek az ő sokrétű áldásaiért, és buzdítás arra, hogy imádkozzunk az egyetemes Egyház szükségleteiért. Amikor közösségben gyűltök össze, beléptek az isteni misztériumba és isteni energiákat kaptok. A kolostorban tartott eucharisztikus ünneplés a közösség minden tagját egyre inkább Isten képmására alakítja, és lehetővé teszi, hogy valóban Krisztus testévé váljatok, amire hivatva vagytok.

Szent Benedek ihletett meglátása az volt, hogy az Egyház a kulturális átalakulás forrása, amelynek radikális életmódja részt vesz minden dolog átalakulásában Krisztusban. Az Egyháznak nem az volt a feladata, hogy pusztán szentesítsen egy kultúrát, hanem hogy megszentelje, és ha szükséges, egy jellegzetesen keresztény alternatívát kínáljon: egy olyan módot, amely a kultúrát egyedi identitásába és küldetésébe vonja be, és átítatja a kulturális miliőt örök és mindig új dolgokkal - "*pulchritudo tam antiqua et tam nova*" Szent Ágoston „örök és örökké új szépsége” (Vallomások, 10. könyv, 27. fej.). Ez az életmód vezeti az embereket az Egyházhoz - és az Egyházon keresztül Krisztushoz - és ezt olyan módon teszi, amely kihívás elé állítja az embereket az evangélium radikális tanúságtételével.

Lehetünk ilyen tanúságtevőkké mások számára, a kultúra számára? Meg tudjuk-e mutatni a Krisztusról tett tanúságtételünkben, kultúránk közepette azt, amit Szent Benedek mutatott meg kora kultúrájának?

De először a kezünkbe kell vennünk azt a kötelet, amelyet Isten kínál nekünk. Ez a második felhívás, amelyet Szent Benedek intéz hozzánk.

4. A kapcsolat Krisztus személyével. Mi hozza össze a különböző életkörülményekből érkező, különböző korú férfiakat és nőket ezen a helyen? Egy közös projekt? Egy eszmény? Egy küldetés? Talán. De mindenekelőtt: Valaki! Szent Benedek regulájának utolsó előtti fejezete így fogalmaz: "*Nihil amoris Christi praeponere*", azaz „Krisztusnak semmit elébe ne tegyetek” (cap. 72, n. 11).

Így a Krisztus iránti nagyon erős rokonszenven nyilvánul meg a bencés lelkiiség legigazibb titka. Senki vagy semmi más nem tölt be minket úgy, mint Krisztus! Nem ez az üzenete ezen monostori templom Jézus Szíve tiszteletére szentelt ősi oltárának is? Hallgassuk meg a néhai Ferenc pápa szavait: „Egy olyan világban, ahol minden megvásárolható és eladható, úgy tűnik, hogy az emberek értékesség értelmét egyre inkább abban ragadják meg, hogy mit tudnak felhalmozni a pénz erejével. Folyamatosan arra vagyunk kényszerítve, hogy vásároljunk, fogyasszuk és eltereljük magunk figyelmét, egy megalázó rendszer fogságában, amely megakadályozza, hogy túllássunk azonnali és kicsinyes szükségleteinken. Krisztus szeretetének nincs helye ebben a romlott mechanizmusban, de csak ez a szeretet szabadíthat meg minket az örült törekvéstől, amelyben már nincs helye az ingyenes szeretetnek. Krisztus szeretete szívet adhat világunknak, és felélesztheti a szeretetet bárhol, ahol azt gondoljuk, hogy a szeretet képessége végleg elveszett... Mert egyedül az ő szeretete hozhat létre egy új emberiséget.”⁴

De mennyire süketek lehetünk ennek a szeretetnek a hívására! Mennyire hátat fordítunk ennek a szeretetnek! Milyen lusták vagyunk ennek a szeretetnek a keresésében! Megtaláljuk-e a lehetőséget, hogy visszatérjünk ehhez a szeretethez, és újra felfedezzük az egyszerűséget, a szépséget, az igazságot, az életet, amely abból fakad, hogy semmit sem helyezünk Krisztus szeretete elé? Íme Szent Benedek harmadik nagy intuíciója!

5. Következtetés. Nagyszerű védőszentetek van, ahogyan ezt jól tudjátok. Európa társvédőszentje is. Életének példája inspirálta 16 pápa nevének megválasztását, még a közelmúltban is.

XVI. Benedek pápa első általános audienciáján így magyarázta választását: „A Benedek név emlékeztet a nyugati szerzetesség nagy pátriárkájának rendkívüli alakjára, Nursiai Szent Benedekre, Európa társvédőszentje. ... Az európai egység alapvető hivatkozási pontja, és erőteljes emlékeztető kultúrájának és civilizációjának nélkülözhetetlen keresztény gyökereire... Kérem Szent Benedeket, hogy segítsen nekünk Krisztust szilárdan életünk középpontjában tartani. Krisztus legyen mindig az első helyen gondolatainkban és minden cselekedetünkben!”⁵

⁴ Encyclical Letter *Dilexit Nos* of the Holy Father Francis On the Human and Divine Love of the Heart of Jesus Christ (24 October 2024), nos. 218-219: https://www.vatican.va/content/francesco/en/encyclicals/documents/_20241024-enciclica-dilexit-nos.html (.)

⁵ https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/en/audiences/2005/documents/hf_ben-xvi_aud_20050427.html (.)

Ott van még XV. Benedek pápa. Pápasága átívelt az első világháborún és a háború utáni következményeken. XV. Benedek tevékenysége három célt követett: a konfliktus befejezésének követelése; a háború humanizálása; a szenvedés enyhítése. Az 1917. augusztus 1-jei jegyzék, amelyet minden hadviselő hatalomnak elküldtek, és amely konkrét és gyakorlati békejavaslatokat tartalmazott, ezzel a kívánsággal zárul: „Édes remény éltet bennünket, hogy... láthassuk... a végét lehető leghamarabb a szörnyű küzdelemnek, amely egyre inkább haszontalan mészárlásnak tűnik.”⁶ Haszontalan mészárlás! Napjainkban emlékezhetünk Ukrajnára, Izraelre és Gázára is? Jelenlegi pápánk, Leó meg van győződve arról, hogy a világ apránként vívja a harmadik világháborút.⁷

A Santa Maria Maggiore Bazilikában található *Mária a Béke Királynője* szobra, amelyet XV. Benedek helyezett el az első világháború befejezéséért való hálaadásul. Ez az egyik kedvenc helyem Rómában, még akkor is, ha a Szűzanya arcán van egy csipetnyi szomorúság.

Ezzel bezárom a kört, és visszatérek Szent Benedek kis cédrusszobrához, aki füléhez emeli egyik kezét, másikban tartja az olajágot, a béke szimbólumát. Úgy tűnik, azt mondja nekünk, hogy ha figyelmesen hallgatjuk az Igét, ha kezünket az Isten által kínált kötélhez nyújtjuk, ha Krisztust mindig az első helyre tesszük az életünkben - a nagy szerzetes és mester bátorítása szerint - akkor valóban tudni fogjuk, hogyan találjuk meg lényünk mélyén: az igazi békességet, amely csak Istentől származik. Voltak pillanatok az életemben, amikor megtapasztaltam ezt! Biztosítalak szeretnélek benneteket tehát az igazi béke valóságáról és erejéről, amely csak Istentől származik!

Szent Benedek, könyörögj érettünk!

⁶ Vö. Pablo Zaldivar Miquelarena, "XV. Benedek: A béke pápája a Nagy Háborúval szemben": <https://omnesmag.com/en/newsroom/experiencias/benedict-xv-the-pope-of-peace-before-the-great-war/> (.)

⁷ XIV. Leó pápa, Regina Caeli (A Szent Péter-bazilika áldásának loggiája, 2025. május 11., vasárnap): <https://www.vatican.va/content/leo-xiv/en/angelus/2025/documents/20250511-regina-caeli.html> (.) Vö. még Leó pápa: Üzenet a FAO konferencia 44. ülészakának résztvevőikhez (2025. június 31.): <https://www.vatican.va/content/leo-xiv/en/messages/pont-messages/2025/documents/20250630-messaggio-fao.html> (.)